

Teollisuuden palkansaajien hallituksen puheenjohtajana toimivan Toimihenkilöliitto ERTOn puheenjohtaja Juri Aaltosen avaussanat **Miten palkoista sovitaan? – Suomen ja Ruotsin työmarkkinamallit vertailussa -** Edistys-analyysin julkistamistilaisuudessa 29.10.2021.

Hyvää huomenta ja tervetuloa kaikille,

Suomalaisen keskustelun ytimessä on usein kansallisen järjestelmämme haukkuminen ja ulkomaisten mallien kehuminen. SAK:n entinen puheenjohtaja Lauri Lyly kuvaili suomalaista tyyliä vuosia sitten osuvasti SuomiAreenalla. Hän sanoi: ”Suomi on kansakuntien marraskuu, kaikki nähdään synkkyyn kautta.”

Työmarkkinakeskustelun osalta tämä pitää erittäin hyvin paikkaansa. Kansallista työmarkkinakeskusteluamme leimaa synkkyys ympäri vuoden.

Osa tätä synkkyyn lietsomista on ollut joidenkin työnantajien into vaatia Suomen työmarkkinoille Ruotsin mallia. Ruotsissa kun sanotaan kaiken olevan niin paljon paremmin. Onko näin?

Hyvät kuulijat,

Teollisuuden palkansaajien missio on tuottaa faktatietoa suomalaiseen työmarkkinakeskusteluun. Työmarkkinaratkaisut ovat niin tärkeä asia, että niitä ei saa ratkaista ideologisten lasien kautta muokatuilla heitoilla ja mielipiteillä. Päätöksenteossa tulee turvautua faktoihin, ei arvailuihin ja ideologiaan.

Hyvät seminaariin osallistujat,

Työmarkkinamalliamme on viime ajat yritetty ja yritetään uudistaa ilman faktapohjaa. Vuosikymmenien aikana syntynyt ja muokkautunut sopimisen mallimme on saanut osakseen kritiikkiä ja arvostelua. Arvostelun yhdeksi pääargumentiksi on usein noussut vertailu Ruotsiin. Ruotsin mallia on kehattu erityisesti kahdella väitteellä, joita kommentoin lyhyesti:

Väite 1: Ruotsissa ei ole yleissitovuutta

Väite pitää paikkaansa. Fakta on kuitenkin se, että Ruotsissa työehtosopimukset kattavat palkansaajista 90 prosenttia, Suomessa 91 prosenttia. Sopimuskattavuutemme on siis oikeudellisista eroista huolimatta käytännössä identtinen.

Väite 2: Ruotsissa on paljon enemmän paikallista sopimista eikä valtakunnallisilla liittotason työehtosopimuksilla ole laajaa merkitystä

Argumentti pitää osin paikkaansa, mutta johtaa pahasti harhaan. Suomalaisessa keskustelussa saa käsityksen, että teollisuudessa ja palveluissa olisi Ruotsissa paljon enemmän paikallista sopimista. Tämä väite ei ole tosi. Kuten tässä tilaisuudessa julkaistavasta analyysistä ilmenee, Ruotsissa on paikallista sopimista paljon Suomea enemmän julkisella sektorilla, ei yksityisellä.

Paikallisen sopimisen korostamiseen liittyy usein väite siitä, että Ruotsissa valtakunnallisten liittotason sopimusten merkitys olisi selvästi pienempi kuin Suomessa. Tämä väite ei pidä paikkaansa.

Sekä Suomen että Ruotsin työmarkkinamallissa valtakunnalliset liittotason sopimukset ovat avainasemassa. Suomessa tämä toteutuu yleissitovuudella ja Ruotsissa yritysten liittynällä valtakunnallisiin liittotason työehtosopimuksiin. Prosesseissa on eroja, mutta lopputulos on sama.

Hyvät kuulijat,

Työmarkkinoiden toimivuus edellyttää luottamusta ja yhteiskuntavastuuta sekä työnantajilta että palkansaajilta. Parhaillaan käynnissä olevalla neuvottelukierroksella on vakavia pyrkimyksiä järjestelmämme rikkomiseen.

Kansallisen työmarkkinahäirikön asemaan näyttää hakeutuvan parasta liiketoiminnallista tulostaan koskaan tekevä UPM. Loistavasta tuloksesta huolimatta yhtiö kieltäytyy uusimasta voimassa olevia työehtosopimuksia.

UPM:n toiminta ei ole vastuullista. Pelkään, että yhtiö voi aiheuttaa tulevan talven aikana laajoja ja vakavia työmarkkinahäiriöitä. Loistavassa suhdannetilanteessa keskellä koronaelpymistä ei ole järkevää tavoitella pikavoittoja.

Tilanteen voi tiivistää toteamukseen: Työmarkkinaluottamusta ei kannata rikkoa. Jos luottamus menee, ei jää kuin erimielisyys.

Hyvät seminaariin osallistujat,

Työmarkkinajärjestelmä on kaikkialla kansallisen kulttuurin ja pitkän kehityksen tulosta. Oikeudellisten eroavuuksien sijasta pitäisi aina pystyä hahmottamaan järjestelmän kokonaisuus. Vasta kokonaisuuden hahmottamalla pystyy arvioimaan eri järjestelmien tosiasialliset erot. Tämän kokonaisuuden hahmottamiseksi julkaistaan tässä tilaisuudessa Teollisuuden palkansaajien analyysi Suomen ja Ruotsin työmarkkinamallien vertailusta.

Hyvät kuulijat,

Aivan loppuksi haluan vielä muistuttaa työmarkkinoiden kultaisesta säännöstä:

Jos luottamus menetetään, ei jää kuin erimielisyys.

Hyvää seminaaria kaikille!